

Ekosystembaserad förvaltning utifrån avrinningsområden

med stöd av GIS

Havs
och Vatten
myndigheten

Johan Kling, Sakkunnig

Avdelningen för sakstöd

Ekosystembaserad förvaltning

- » Ekosystembaserad förvaltning (*integrerad vattenresursförvaltning*) är en process som främjar en samordnad utveckling och förvaltning av vatten, mark och relaterade resurser.
  - för att maximera den resulterande ekonomiska och sociala välfärden
  - på ett rättvist sätt utan att äventyra hållbarheten hos vitala ekosystem

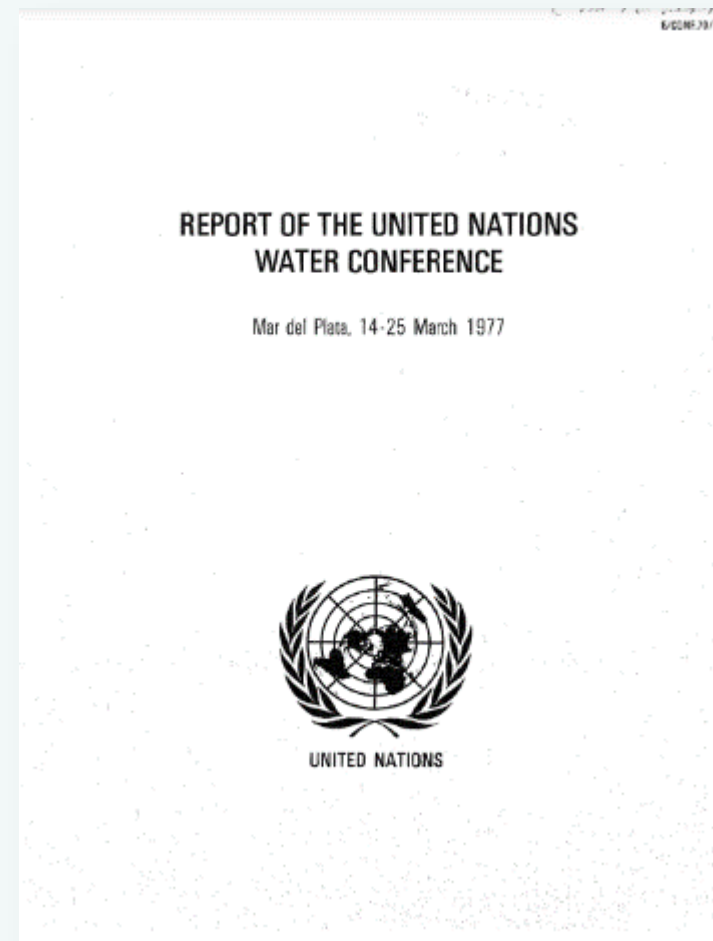

Integrerad vattenresursförvaltning IWRM

» 1977: UN Water Conference, Mar del Plata

» Rekommendationer

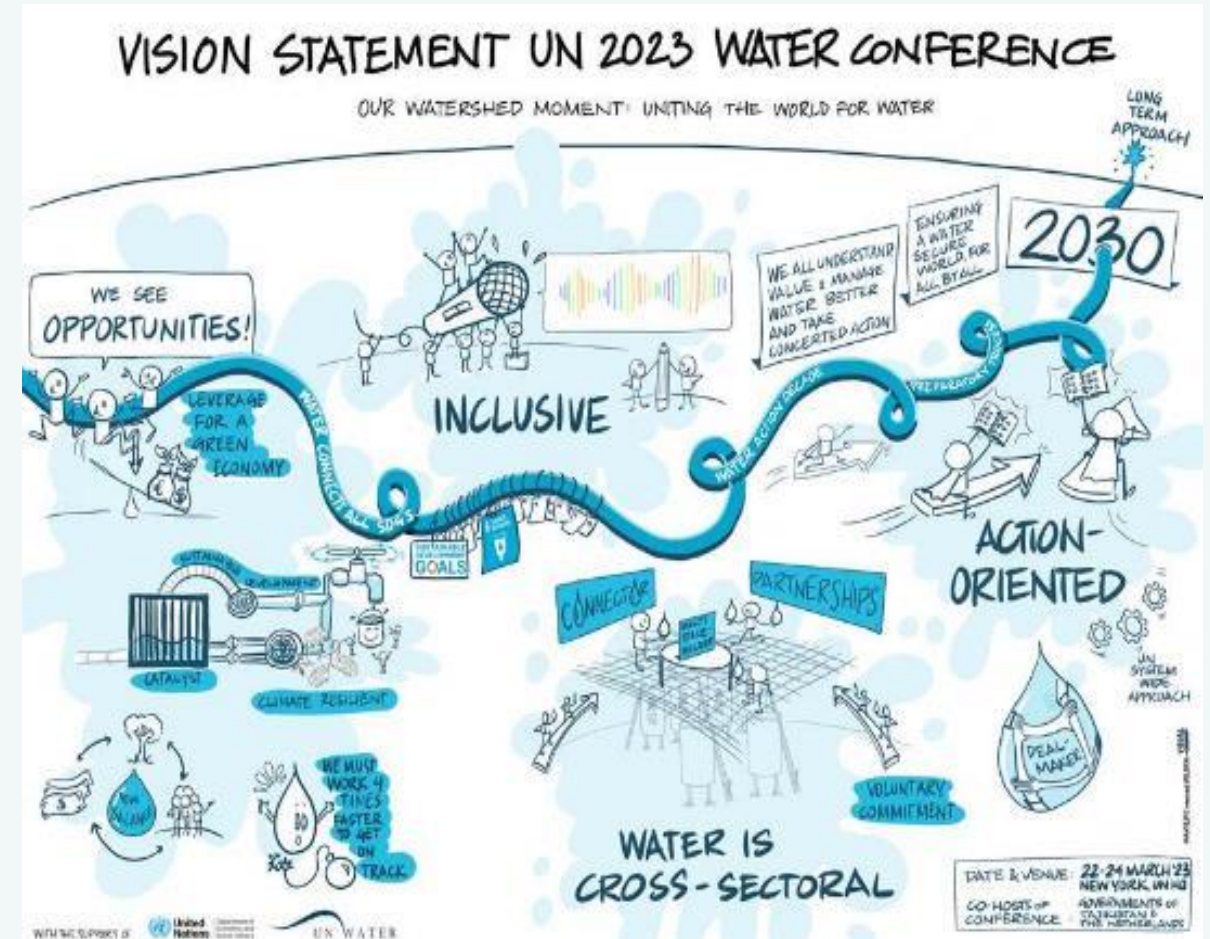
- Analys av vattenresurserna i avrinningsområden
- Analys av nyttjandet av vattenresurs och vatteneffektivitet
- Miljö-, hälsa- och föroreningsbegränsning
- Policy, planering och förvaltning Naturkatastrofer, översvämningar, torka
- Information till allmänheten, utbildning, träning och forskning
- Regionalt samarbete
- Internationellt samarbete

UN 2023 Water conference New York, 22-24 mars 2024

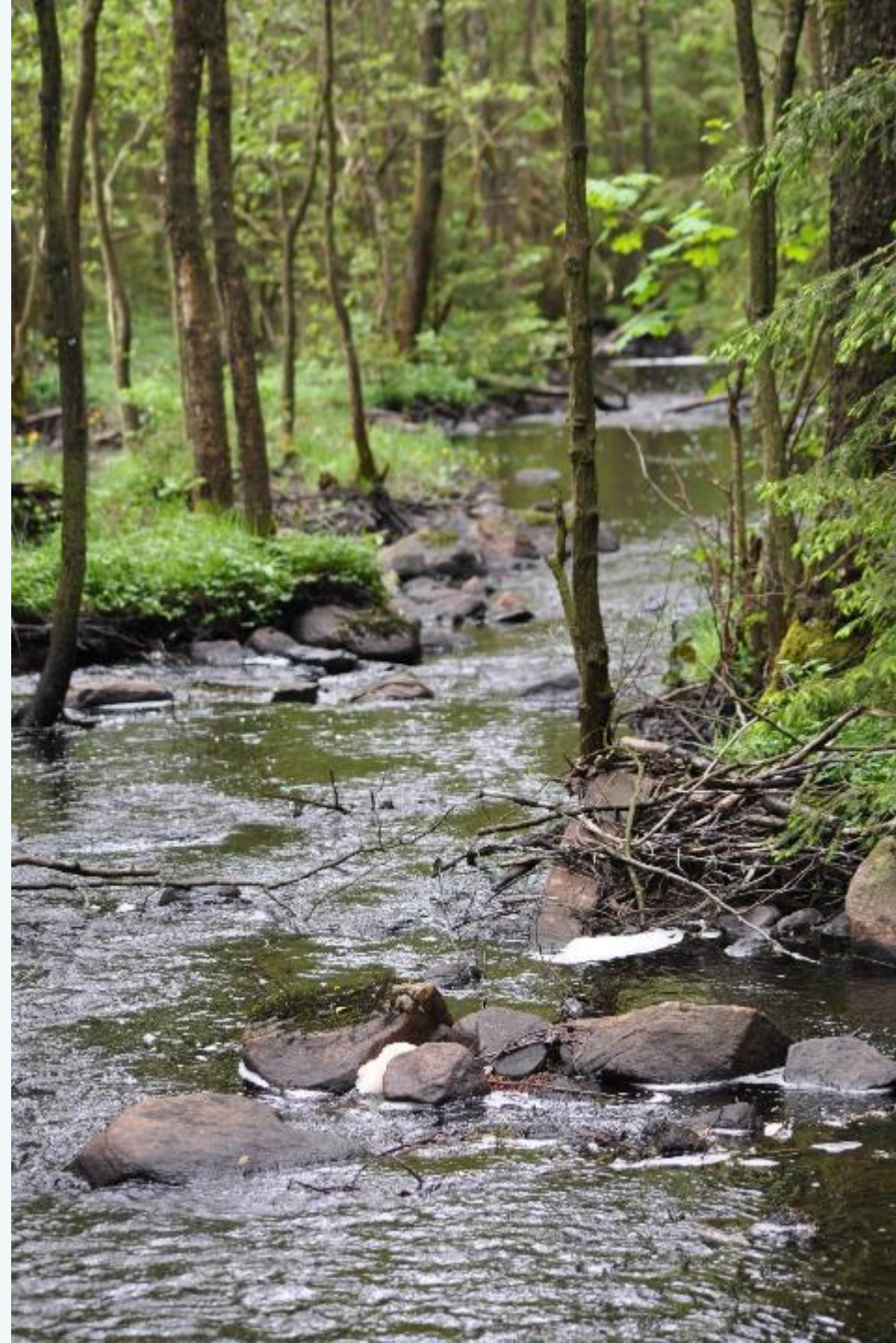
Havs
och Vatten
myndigheten

- Förvaltning av vattenresursen är avgörande för ekonomisk tillväxt
- 90 % av klimateffekterna och klimatanpassning kommer att handla om vattenfrågorna
- Förlust av naturlig lagring av vatten har skapat underskott av vatten och fler naturkatastrofer
Behov av naturbaserade lösning
- Aktivt deltagande och frivilliga åtgärder är avgörande för en integrerad vattenresursförvaltning
- Den nya digitala informationen skapar en ny era i vattenarbetet.

Grundprinciperna för IWRM

- » Integrering av alla väsentliga aspekter som är relevanta för hållbar vattenresursplanering på avrinningsområdesnivå.
- » Integrering av åtgärder, inklusive prissättning och ekonomisk åtgärder, i en gemensam förvaltningsstrategi
- » Integrering av alla berörda parter och det civila samhället i beslutsfattande genom att främja öppenhet och aktivt deltagande i planering och beslutsfattande
- » Integrering mellan och inom olika beslutsnivåer (nationellt-regionalt-lokalt) som påverkar vattenresursen och dess nyttjande

Vad är syftet med integrerad vattenresursförvaltning

Vi behöver utveckla
förvaltningen mot en mer
integrerad
vattenresursförvaltning

Källa: FN/GWP

Vår problembild

- Över 14 000 vattenförekomster med fysisk påverkan
- 1450 km avskurna vattendrag vid vattenkraftverk
- 321 000 vägövergångar i Sverige
- Minst 700 000 km diken
- 54 % av Sveriges sjöareal regleras för vattenkraft
- Över 2000 vattenförekomster med övergödning samt problem i de flesta kustvattenförekomster
- Ca 1000 vattenförekomster med försurning
- Miljögifter finns i stort sätt i alla vattenmiljöer

Färdriktningen

1. Stärka samordningen utifrån kust- och avrinningsområden med källa-till-hav perspektiv
2. Stärka integreringen av de olika förordningarna och direktiven till en svensk förvaltning av vattenmiljöer
3. Öka kunskapen om våra vattenmiljöerna och hur vi nyttjar vattnet genom att använda bl a digitaliseringens möjligheter
4. Utgå från ett landskapsperspektiv avseende nyttjandet, påverkan och val av åtgärder
5. Stärka det aktiva deltagandet i förvaltningen för att skapa acceptans, förståelse och frivilligt arbete
6. Fokus på rätt val av åtgärd, på rätt plats och utifrån nationella, regionala och lokala prioriteringar

Havs
och Vatten
myndigheten

Hur kan GIS bidra till en integrerad förvaltning av vattenresurserna.

» Karaktärisering

- Skapa en digital tvilling
- Dela in i funktionella processenheter
- Koppling omgivande landskap - vattenmiljöer

» Påverkan

- Digital tvilling - verksamheter
- Beskriva påverkan från olika verksamheter

» Bedöma miljöeffekter av påverkanstryck

- Modellera påverkansområden och spridning av belastningar
- Beräkna miljöeffekter
- Riskbedömningar

» Uppskatta tillståndet

- Automatiserad klassificering

» Effekter på ekosystemtjänster

- Försämringar eller förbättringar
- Cost-benefit
- What-if analyser

» Åtgärder

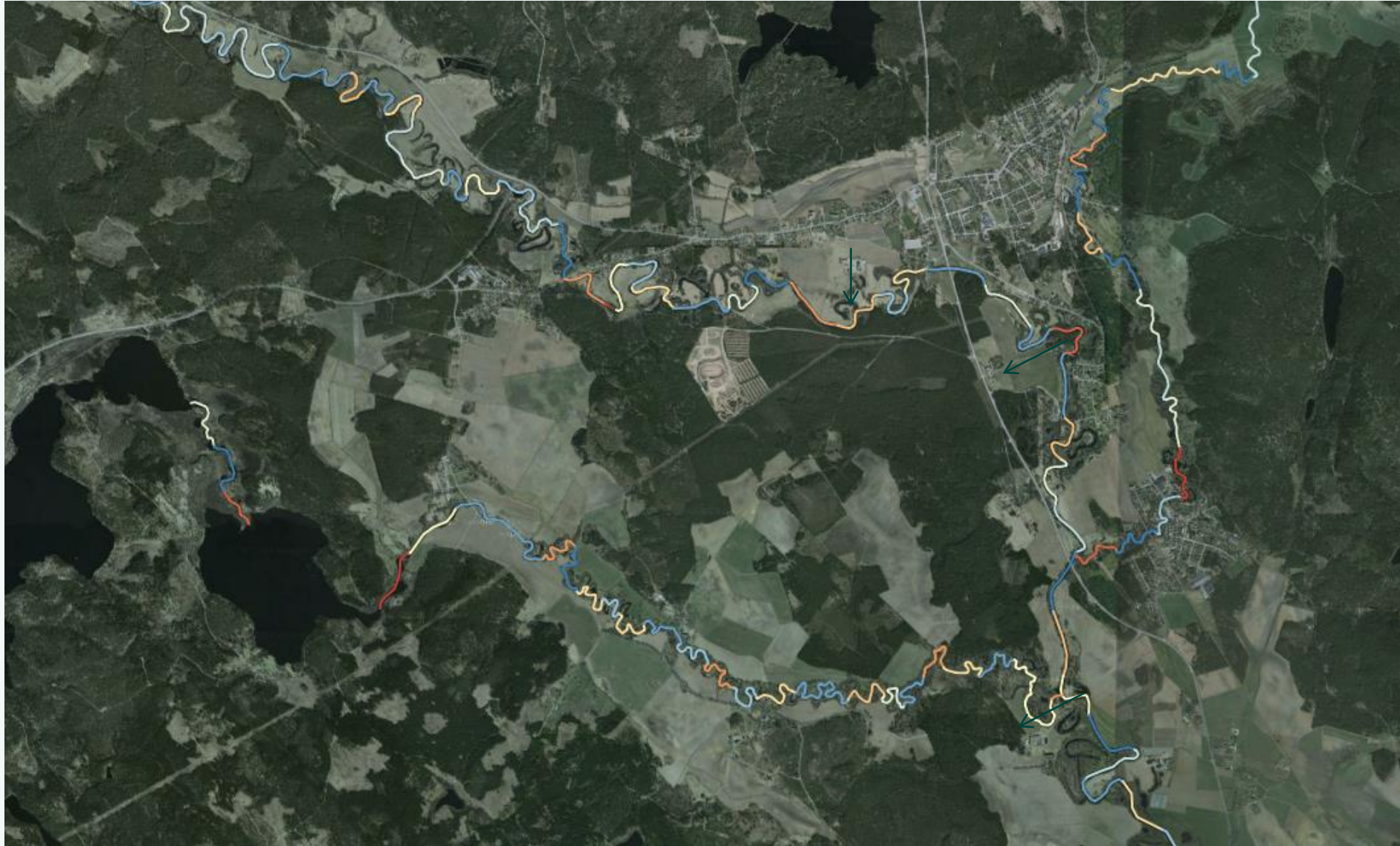
- Optimering av åtgärders lokalisering
- Modellera åtgärdsområdet
- Uppskatta positiva och negativa effekter

» Uppföljning

- Extrapolera Miljöövervakningsinformation
- Automatisera miljömålsuppföljning

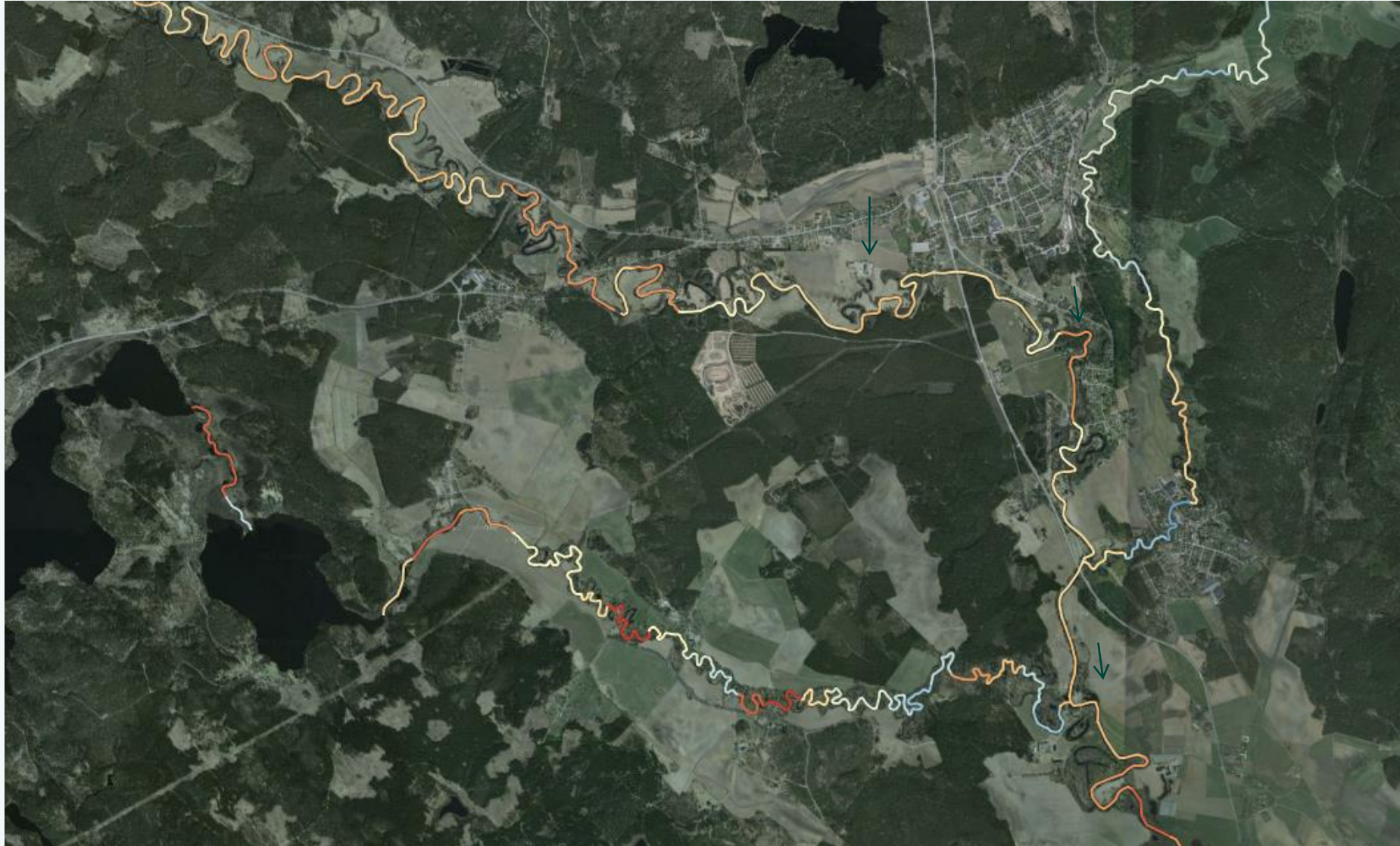
Karaktärisering vattendragens lutning

Havs
och Vatten
myndigheten

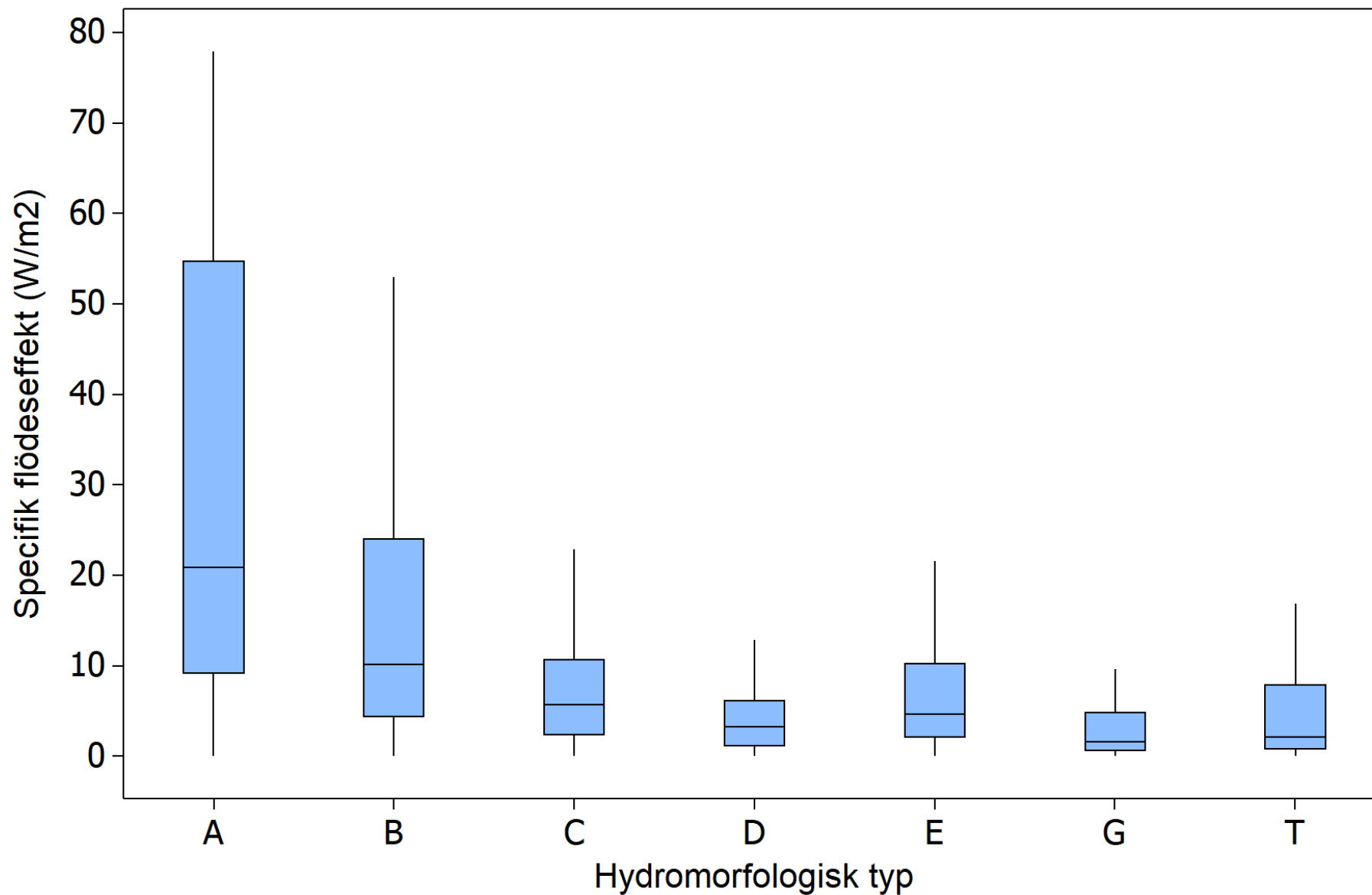
Karaktärisering vattendragens bredd

Havs
och Vatten
myndigheten

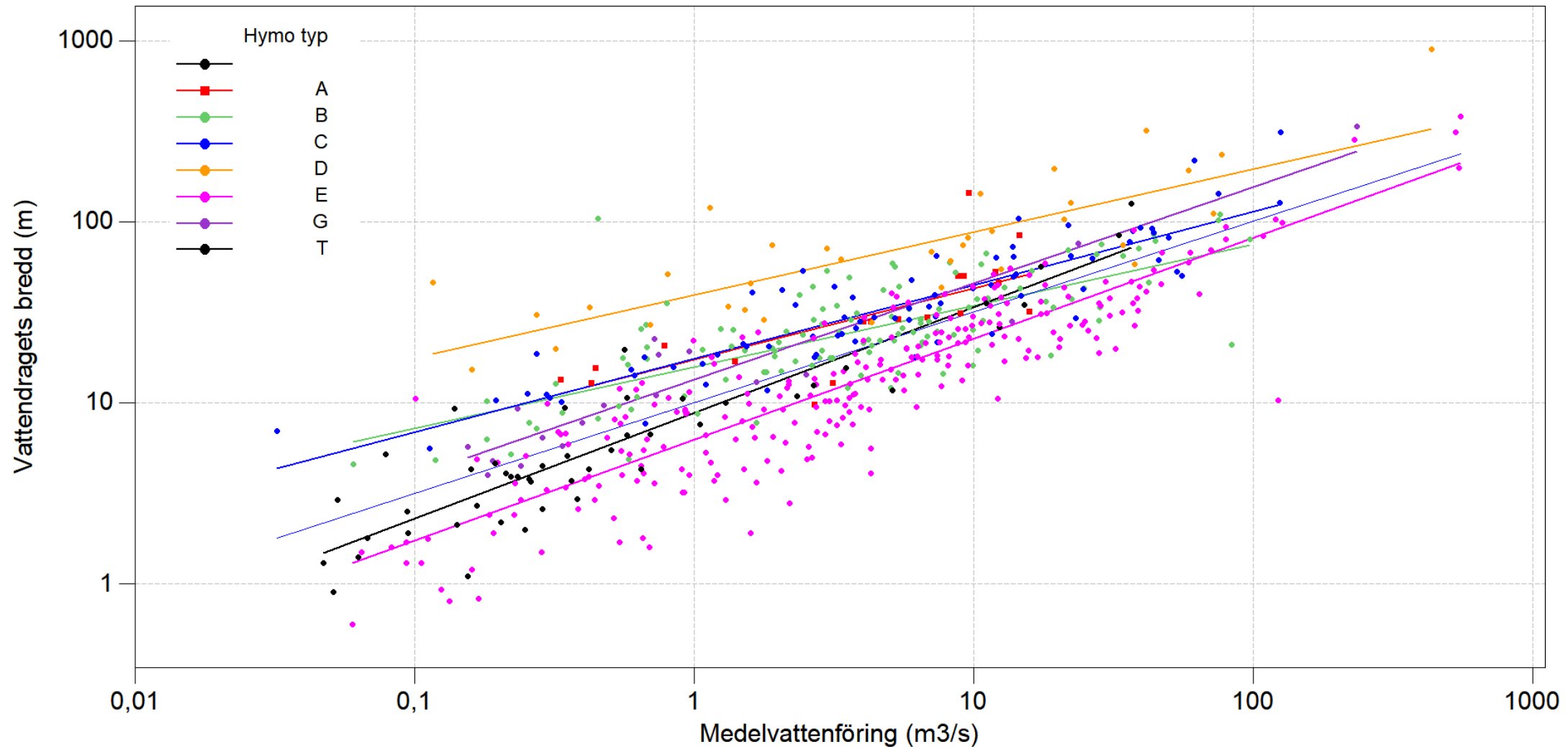

Tillgänglig effekt (Watt/m²)– hydromorfologisk typ

Havs
och Vatten
myndigheten

Karaktärisering – förutsäga vattendragets bredd

Framräknat dräneringsnät

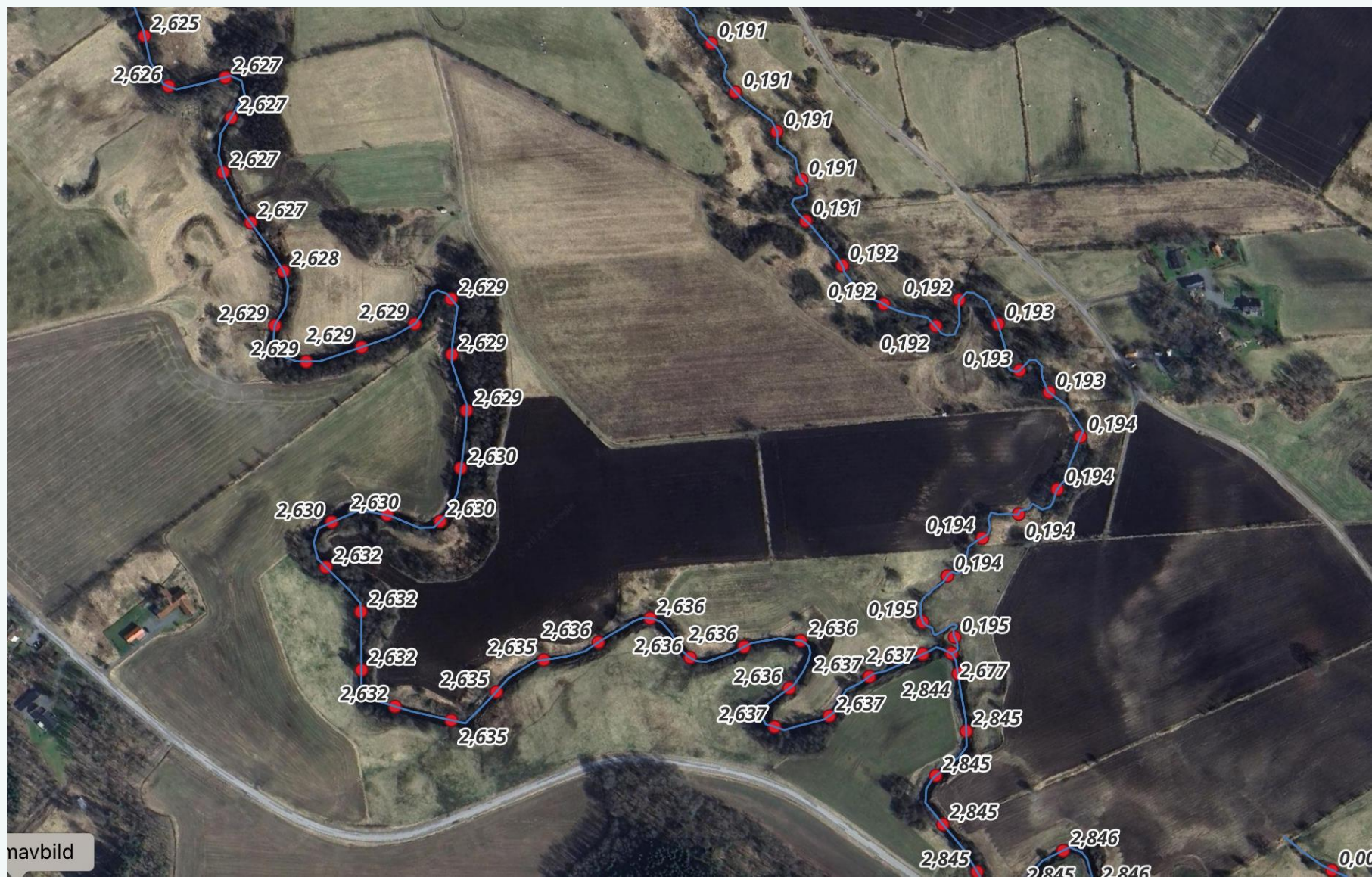
Havs
och Vatten
myndigheten

Dalgång/svämplan

Havs
och Vatten
myndigheten

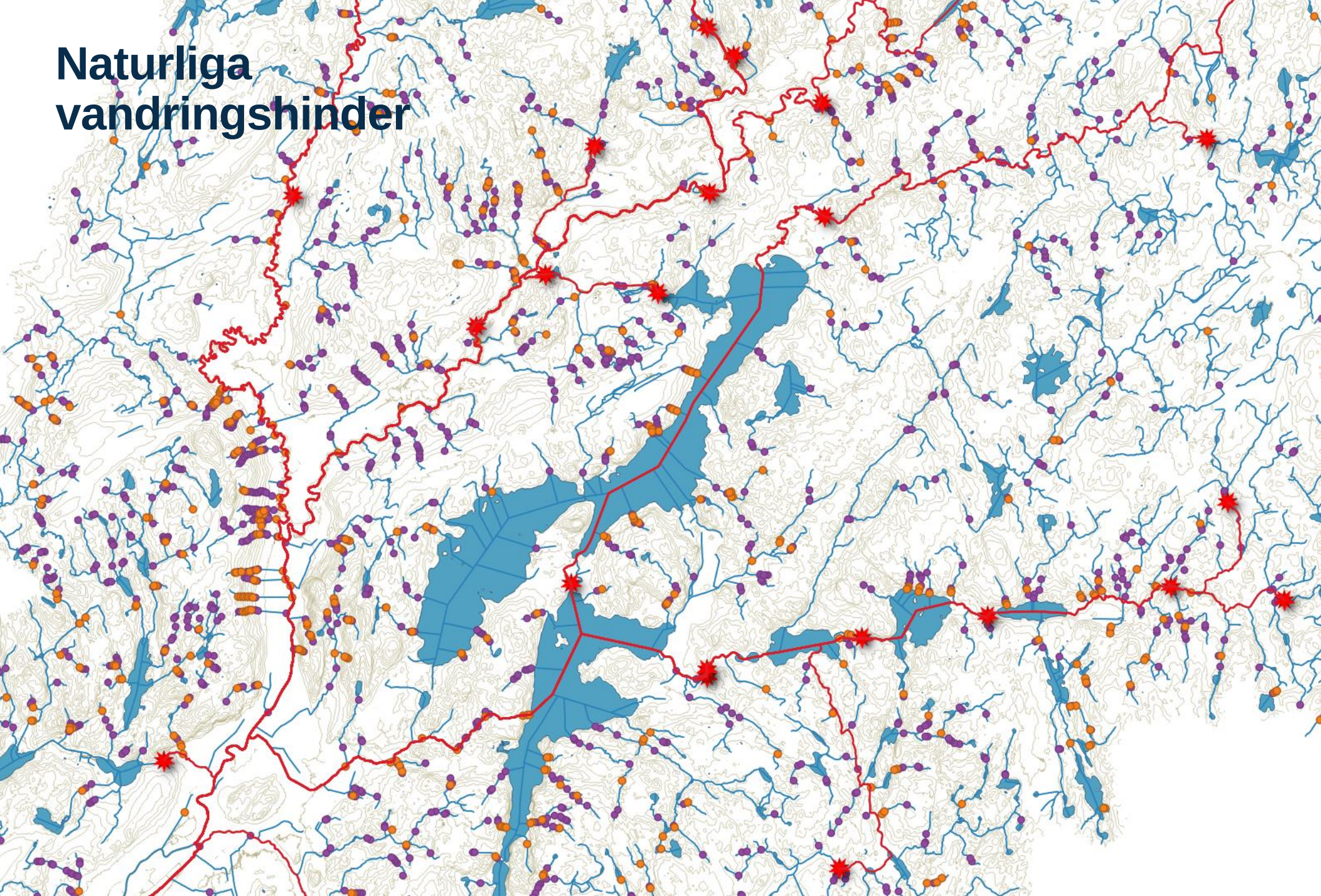

Naturliga vandringshinder

Havs
Vatten
myndigheten

Lila = Öring
Orange = lax
Röd stjärna
= damm

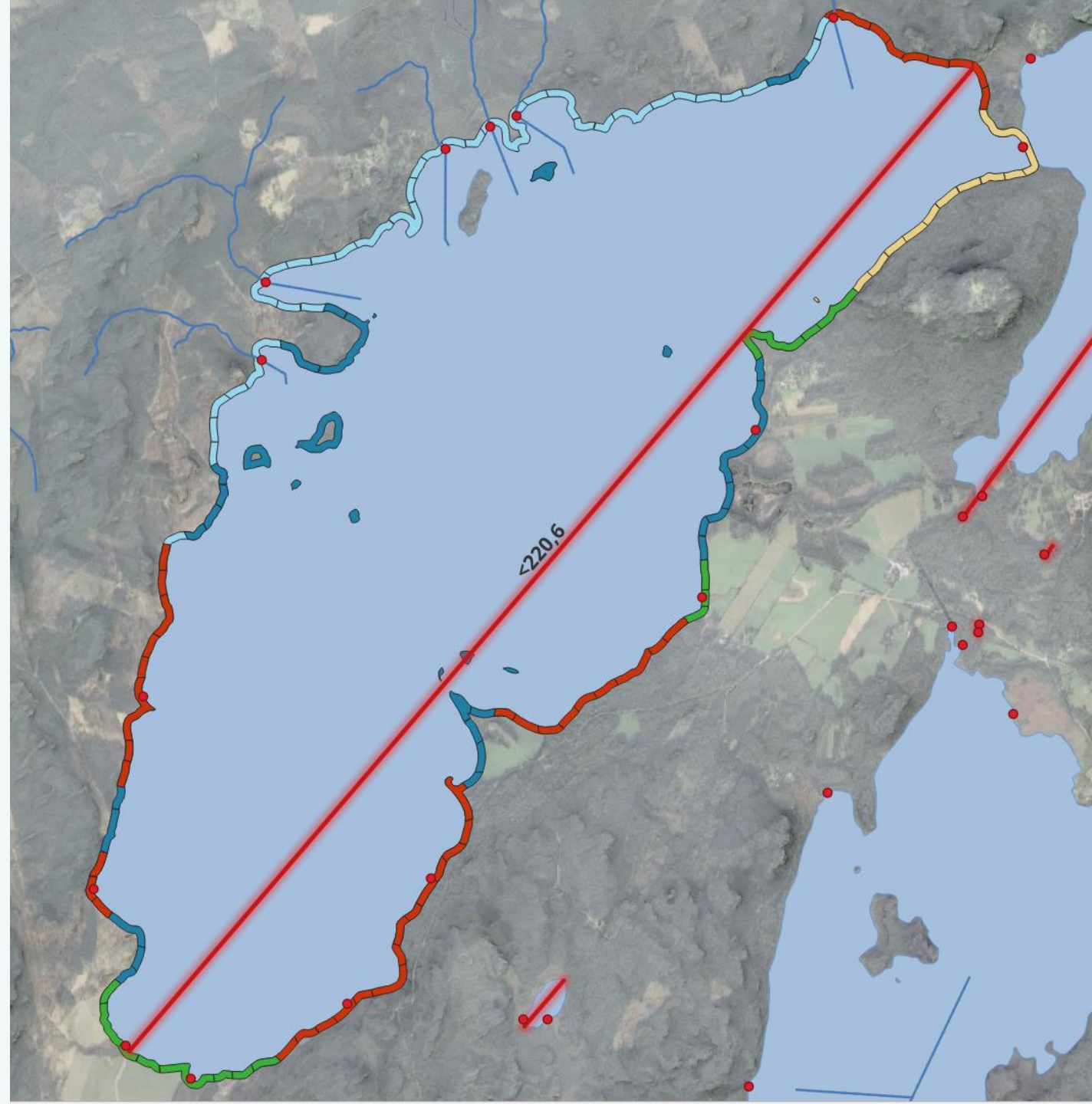

Karaktärisering - Sjöar

Vi kan beräkna

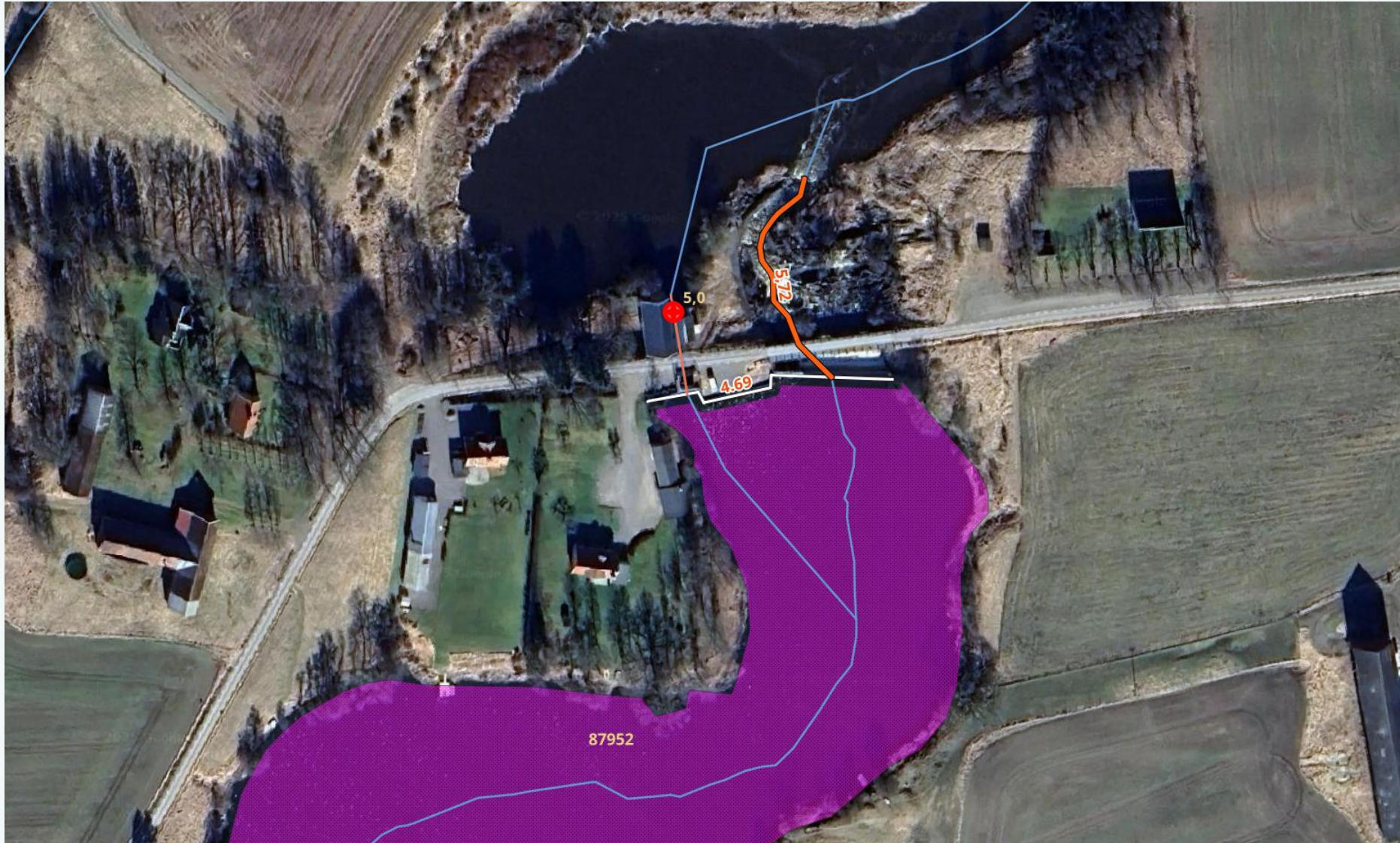
- Tillrinningsområden
- Karaktärisera närområdet, bufferområden
- Beräkna dominerande vågriktning, fetch, våghöjd, djup för vågpåverkan
- In- och utlopp med MQ, depositionsområde i sjön
- Litoralzonens karaktär
- Typ av sjö
- Hydrologiska balansen
- Med fjärranalys: flytbladsvegetation, vågerosion
- Beskriva påverkanstryck

...i 322 000 sjöar och gölar

Karaktärisering av påverkanstryck vattenkraft

Havs
och Vatten
myndigheten

Storskalig geografisk planering med GIS

Havs
och Vatten
myndigheten

Energimyndigheten

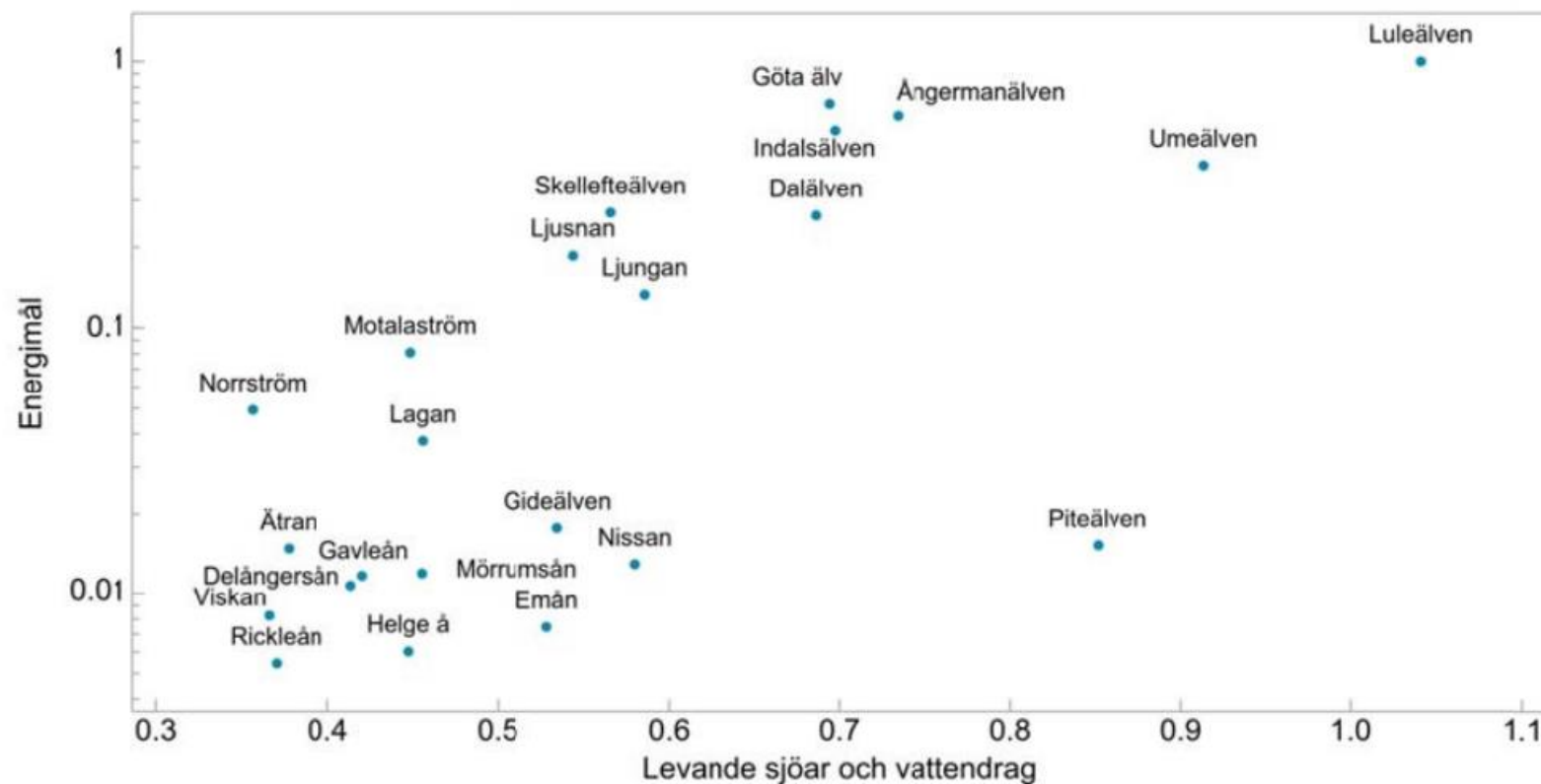
Havs
och Vatten
myndigheten

Strategi för åtgärder i vattenkraften

Avvägning mellan energimål och miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag

Havs- och vattenmyndighetens rapport 2014:14

Karaktärisering av påverkanstryck jordbruk

Havs
och Vatten
myndigheten

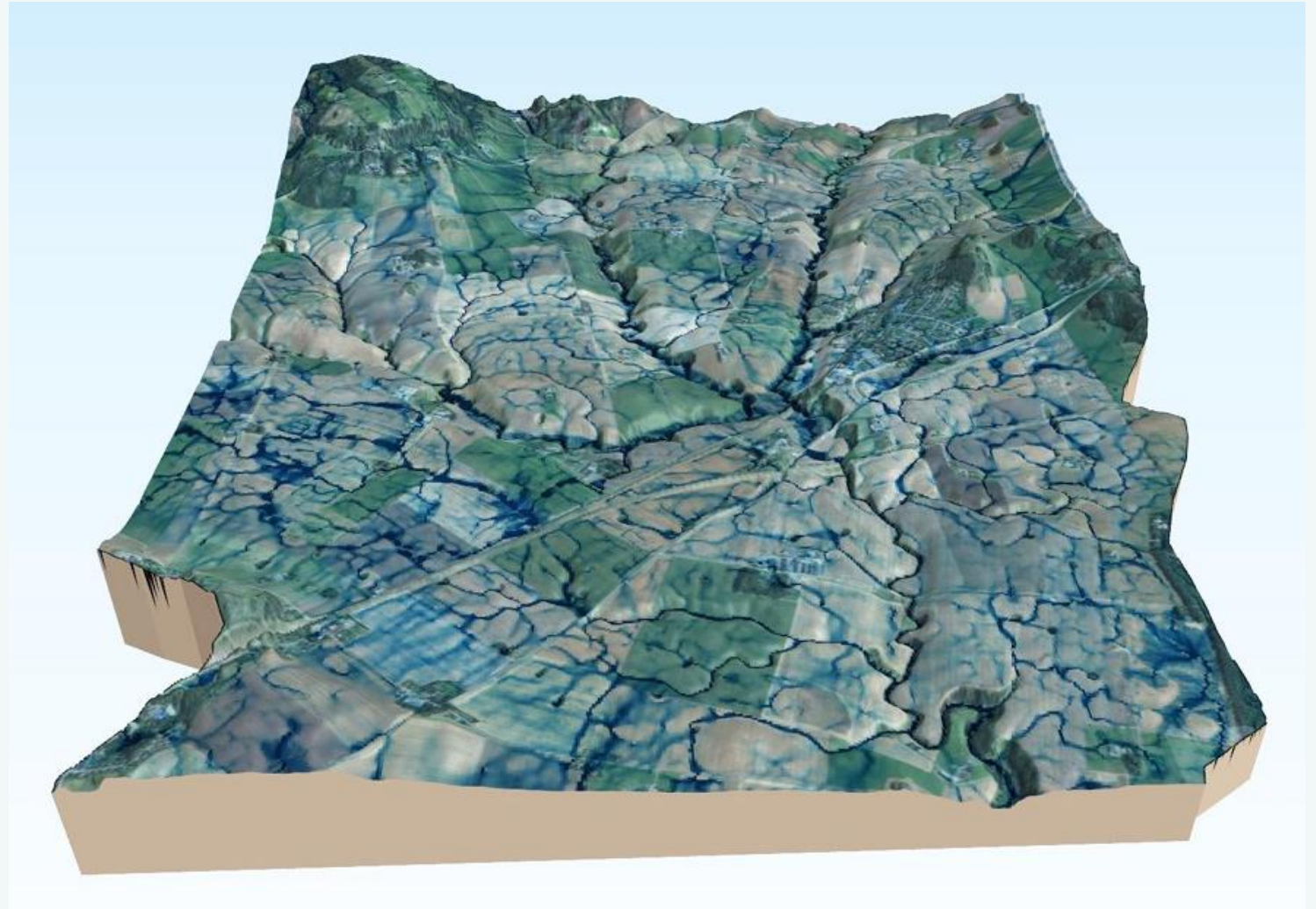

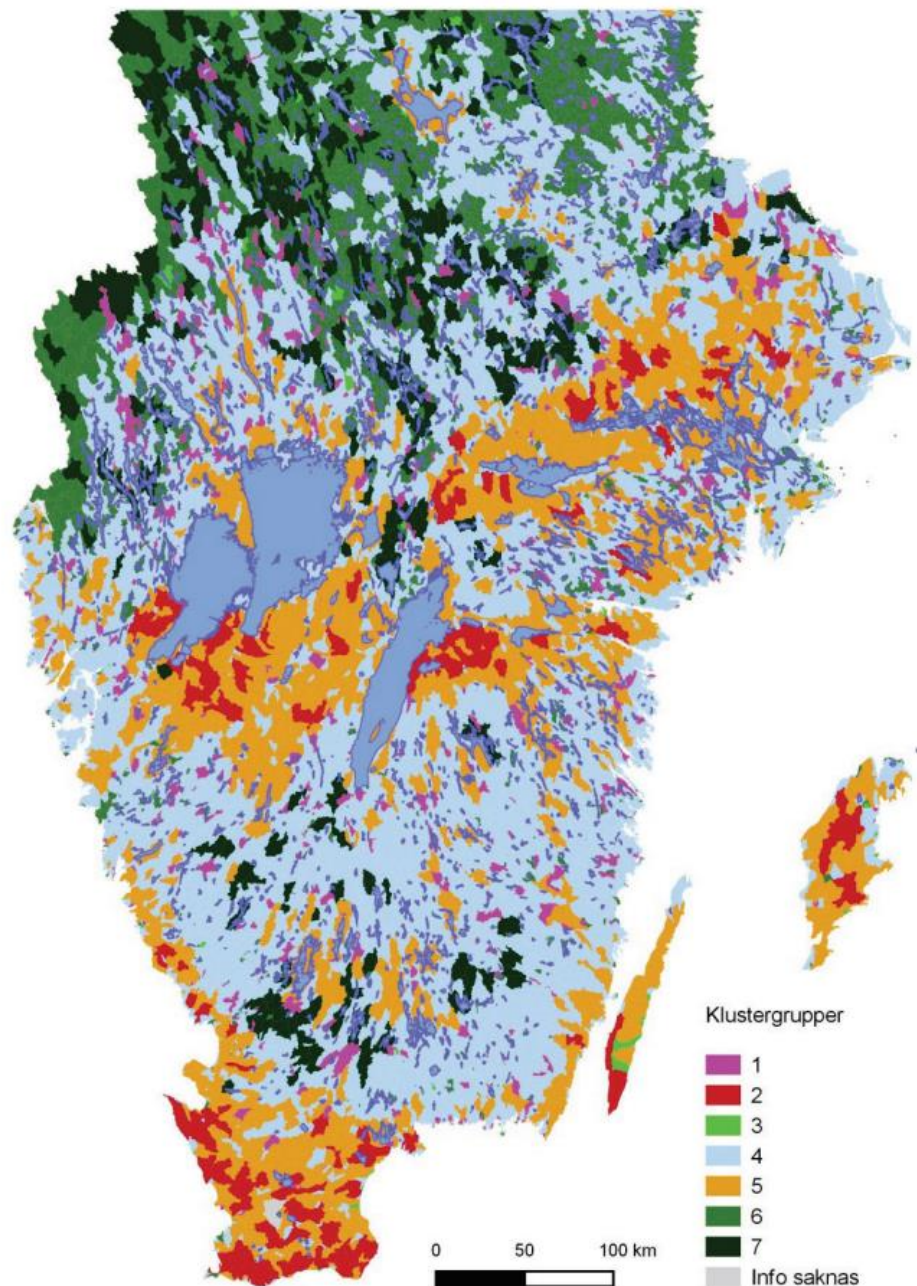
Nationell strategi för prioritering av vatten- åtgärder inom jordbruket

Dialogprojekt Havs- och vattenmyndigheten – Jordbruksverket

Havs- och vattenmyndighetens rapport 2015:10

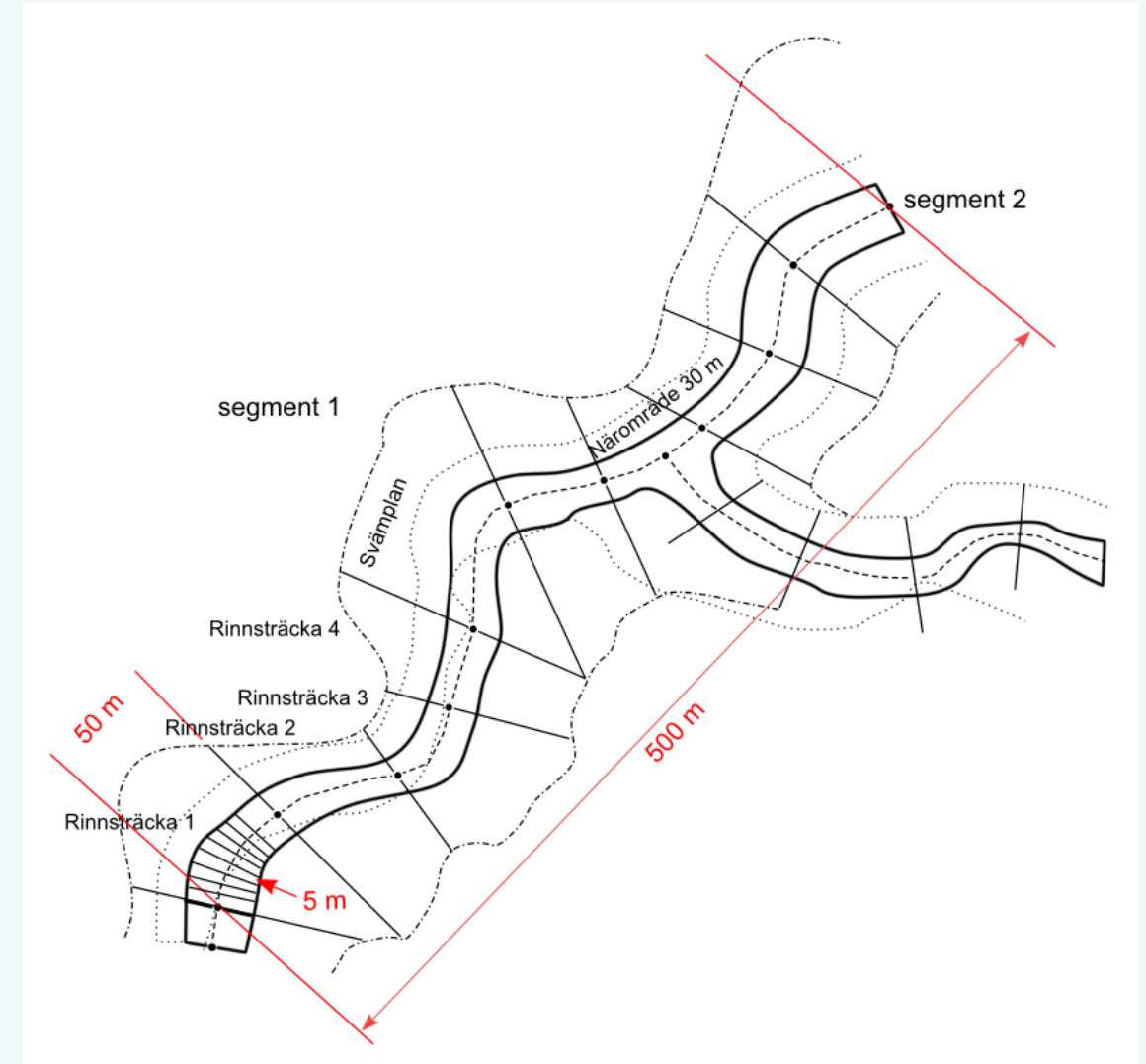

Havs och Vatten myndigheten

	1	2	3	4	5	6	7
Våtmarker och skyddszoner							
Andel anlagd våtmark på jordbruksmark	0,000	0,032	0,000	0,001	0,026	0,000	0,000
Andel naturlig våtmark	0,010	0,180	0,010	0,030	0,110	0,000	0,000
Andel sankmark på jordbruksmark	0,04	0,11	2,02	0,09	0,14	0,01	0,03
Areal skyddszoner som sköts med miljöersättning	0,13	15,37	0,01	0,20	5,45	0,00	0,02
Andel skyddszoner som sköts med miljöersättning	0,01	0,28	0,00	0,02	0,27	0,00	0,00
Åkermark							
Andel av åkermarken med hög multhalt	45,9	6,6	1,8	2,2	7,0	0,8	2,2
Areal spannmål	6	1 239	1	13	282	0	1
Andel av den nationella spannmålsproduktionen	0,001	0,180	0,000	0,002	0,041	0,000	0,000
Höstvete antal block	0,1	47,0	0,1	0,2	7,6	0,0	0,0
Höstvete areal	1	411	0	1	56	0	0
Vårvete antal block	0,1	17,5	0,0	0,4	6,6	0,0	0,0
Vårvete areal	1	137	0	2	43	0	0

Slutsatser

- » Vi kan beskriva alla våra vattenmiljöer mycket mer genom skrivbordsanalyser med GIS
- » Vi behöver gemensamt skapa standarder för de olika geografiska objekten och attributen med tydliga definitioner
- » Vi behöver gemensam datastruktur för att koppla samman alla vattenanknutna objekt
- » Nyttja fjärranalys och IoT för att samla fältdata som sedan kopplas till datastrukturen
- » Digital tvilling som spelplan för aktivt deltagande i vattenförvaltningen

Lär av Minecraft!

- Hela England finns i 22 miljarder Minecraft block
- Alla skogar har fyllts med individuella träd
- Förmodligen det största modellsystemet som finns, motsvarande 1 Tb data som vem som helst kan ladda ner
- Varje Minecraftblock har attribut, men även metoder. Kan utökas enkelt med javascript. Blocken är mobila.

```
var myskyscraper = function(floors) {  
  var i ;  
  if ( typeof floors == 'undefined' ) {  
    floors = 10;  
  }  
  this.chkpt('myskyscraper'); // saves the  
  for ( i = 0; i < floors; i++ ) {  
    this.box(blocks.iron,20,1,20)  
      .up()  
      .box0(blocks.glass_pane,20,3,20)  
      .up(3);  
  }  
  return this.move('myskyscraper'); // retu  
};  
var Drone = require('../drone/drone').Drone;  
Drone.extend('myskyscraper',myskyscraper);
```

